

[Det talade ordet gäller.]

Ers majestät,

Mina damer och herrar,

Det är alltid en ära att få tala på den här scenen och få tala inför den här publiken. Och som socialdemokratisk försvarsminister är äran nästan ännu lite större. I maj 1939 bjöd SSU in till konferensen Folk och försvar i Stockholms konserthus. Konferensen blev föregångaren till det som idag är rikskonferensen. Torsten Nilsson, som satt i SSU:s förbundsstyrelse och senare skulle bli försvarsminister i Tage Erlanders regering, skrev i tidningen Tiden att ”folkets och försvarets män mötts som likvärdiga parter”. Och med företrädare för de demokratiska partiernas ungdomsförbund, för fackföreningsrörelsen, för de frivilliga försvarsorganisationerna, för näringslivet och för försvarsmyndigheterna i publiken är det en tradition som levat vidare och som är värd att bevara.

Det som har präglat tiden sedan regeringsskiftet i september 2014 är en vilja att vända trenden inom Försvarsmakten. Försvarsuppgörelsen med fem partier är grunden för detta trendbrott. Det är bra! Men de åtta åren av borgerligt regerande med tydlig felbedömning av läget i Ryssland, dåliga relationer mellan regeringen och Försvarsmakten, beslut om ett nytt personalsystem trots avsaknad av tillräckliga konsekvensanalyser kombinerat med en omotiverat självsäker attityd finns kvar i minnet.

När felaktigheterna från den här tiden sedan smulats sönder av verkligheten och nya insikter förhoppningsvis vuxit fram så blir man lätt fundersam över debatter i riksdagen om detaljer i ombeväpningsprogram som beslutades

under den förra regeringen och där insikten om vilken voteringsknapp man tryckte på borde finnas kvar hos en del aktörer. Detaljer i olika typer av vapensystem som ska redas ut på närmast skruv och mutternivå vilket man kan fråga sig om det är en politisk uppgift eller om det är en uppgift för myndigheterna. krav på nya pengar omedelbart när jag minns hur kärt det var i den förra försvarsberedningen. Men försvaret var ju på den tiden ett särintresse. När socialdemokraterna föreslog 900 miljoner extra i slutet av förra försvarsberedningen blev motbudet 75 miljoner från regeringen. Självklart ett dåligt bud som vi sa nej till!

Men det svänger fort i politiken. Minnet är kort. Det är nya puckar varje dag. Men jag är glad åt den uppgörelse vi har och är besjälad av att fullfölja den. För Sveriges del är det viktigare att vi håller ihop och gör ett konstruktivt jobb, än att vi låter kraften gå åt till sådant som inte leder framåt!

Vi är ett år in i den nuvarande försvarsinriktningsperioden. Jag håller partierna som står bakom försvarsuppgörelsen kontinuerligt uppdaterade om hur genomförandet av detta går. De vet att det tar tid att bygga militär förmåga, men att det går snabbt att rasera den. De vet vad som finns att säga om fördyringar, leveranstider och de vardagens problem som finns att hantera. De känner till att övningsverksamhet och kunskapsuppbyggnad kräver tid och långsiktighet. De känner också till att när en organisation ges nya resurser måste den anpassas till det. Det tar tid att omsätta de pengar som avsätts. Det är långa ledtider och komplicerade utmaningar. Och tillgång på personal och infrastruktur är gränssättande faktorer.

För att ytterligare förtydliga: vi ärvde en starkt slimmad försvarsorganisation av den förra regeringen. Så sent som 2013 krävde den dåvarande regeringen nedskärningar av personal motsvarande en halv miljard kronor. Avskaffandet av värnplikten minskade volymen av personal. Ska ny materiel tillföras krävs faktiskt personal, infrastruktur och utbildning. Det sker inte över en natt. Endast realistiska synsätt löser problem och som steg för steg kan bygga den militära förmågan vi behöver.

Detta är ett vardagens gråa problematik och hantverk bortom debattsidorna, de snabba politiska poängerna eller någon sorts tävling i vem som just för stunden kräver den största höjningen av försvarsanslaget. Jag kan lova er: det viktigaste för svensk militär förmågehöjning är att leverera det riksdagen beslutat om inom ramen för den samlade anslagsökningen på 17 miljarder kronor fram till 2020. Det är det som ligger i planeringen och är på väg att genomföras. Om vi koncentrerar oss på den uppgiften och till och med framhåller att det är viktigt och att vi är stolta över vad vi uppnått i riksdagen.

Jag kommer inte att delta i någon offentlig auktion om pengar till försvaret. Däremot är jag alltid beredd att diskutera hur vi förstärker den militära förmågan på ett realistiskt sätt i samklang med den kapacitet Försvarsmaktens har. Exempel på vad regeringen gjort på detta område är:

1. Infört möjligheten att repetitionsöva tidigare värnpliktig personal.
2. Korrigerat den förra regeringens orealistiska krav på personalnedskärningar i RB 5.

3. Vi har tillfört ytterligare 900 miljoner kronor för att hantera Archer och den misslyckade affär vi ärvde från förra regeringen.

På Försvarsmaktens initiativ och med understöd från regeringen har kustrobot återinförts i organisationen och vi har tidigare lagt etableringen av stridsgruppen på Gotland.

Vi kommer att fortsätta arbetet på det sättet.

Säkerhetsläget i vårt närområde har över tid försämrats. Det konstaterades i försvarsberedningens rapporter, det konstaterades i inriktningspropositionen och vi har gång på gång kunnat konstatera att den säkerhetspolitiska situationen fortsätter utvecklas i negativ riktning.

Utmaningarna för den europeiska säkerhetsordningen är många och blir allt fler. Säkerhetsläget i vårt närområde har över tid försämrats.

Sammanhållningen i EU utmanas av hanteringen av den svåra flyktingsituationen, relationen till och sanktionerna mot Ryssland samt vågen av nationalistisk högerpopulism. Den osäkerhet och otydlighet som uppstått efter Brexit riskerar göra att än fler ifrågasätter om samarbete och gemensam utveckling utgör Europas framtid.

Det är fortfarande för tidigt att säga hur den inkommande presidenten Donald Trump kommer att agera i det transatlantiska samarbetet. Jag vill bara säga det att det transatlantiska samarbetet är fortsatt grundläggande för såväl amerikansk som europeisk säkerhet.

Rysslands agerande utgår från uppfattningen att stormakter har rättigheter som går utöver mindre staters suveränitet och internationell lag och rätt.

Ryssland anser sig ha återtagit sin legitima roll som stormakt och anser sig ha legitima intressen att bevaka i vårt närområde. Just tydliggörandet av rätten till så kallade intressesfärer, det vill säga att utöva makt och myndighet över grannländers säkerhetspolitiska val, rubbar vedertagen säkerhetsordning. Detta blev klarlagt i blyxtbelysning i samband med den olagliga annekteringen av Krim och den pågående konflikten i Ukraina. Att ställa krav på så kallade intressesfärer strider mot internationell lag och folkrätt. Det kan aldrig accepteras.

Vi kan också konstatera att den ryska militära övningsverksamheten med bland annat återkommande beredskapskontroller blivit mer omfattande. Nya baser har etablerats och gamla har åter tagits i bruk. I Arktisområdet har baser med missilkapacitet upprättats. I både Nordatlanten och Östersjön bedrivs verksamhet som från militärstrategisk synpunkt har klara paralleller med situationen under det kalla kriget. Från tid till annan markeras den egna kärnvapenkapacitetens strategiska betydelse på ett för omvärlden negativt sätt.

I synen på Ryssland finns det inte utrymme för naivitet eller önsketänkande. Jag vill göra den markeringen.

I en osäker omvärld är det viktigt att den svenska säkerhetspolitiska linjen är fast och tydlig. Ingen ska tveka om att den militära alliansfriheten ligger fast. Sverige kommer inte att bidra till den instabilitet som en förändrad säkerhetspolitisk grundsyn skulle innebära. De krafter som spekulerar om att regeringen i någon mening skulle vara benägen att ändra ståndpunkt kan sluta med det nu. Det blir ingen ansökan om något medlemskap i NATO! Att förändra svensk säkerhetspolitisk linje skulle tydligt skapa ytterligare

spänningar i vårt närområde, sätta en mycket stark press på vårt grannland Finland och riskera att splittra den svenska nationen. Detta gagnar inte svenska intressen.

Vi satsar nu på en ökad nationellt militär förmåga i kombination med fördjupade samarbeten med andra demokratiska stater och organisationer. Förutom de samarbeten som ingåtts med Finland och USA, den starka gemenskapen med de nordiska och baltiska länderna, samarbetena med Polen och Storbritannien så räknar vi med att under 2017 kunna fördjupa relationen till Tyskland. Tyskland har som Östersjönation en viktig roll att spela för att stabilisera situationen i vårt närområde.

Samarbetet med andra är avgörande för den långsiktiga stabiliteten och freden i vår del av Europa.

När det gäller den nationella försvarsförmågan så råder det inget tvivel om att den steg för steg måste förbättras. Det försvarsbeslut som nu genomförs innehåller många viktiga steg mot framtiden

Redan efter ett år med den nya inriktningen kan jag konstatera att mycket hänt.

- Antalet övningar har ökat och de har blivit allt mer komplexa.
- Övningsverksamheten med andra länder och organisationer har bidragit till utveckling och interoperabilitet.
- Vi förbereder nu den stora försvarsmaktsövningen Aurora 17 med cirka 19 000 soldater – den största övningen på över 20 år.

- Krigsorganisationen har förändrats för att motsvara kraven i inriktningsbeslutet.
- JAS 39C/D har slutlevererats och radarjaktrobot METEOR har införts.

Men mycket återstår att göra och mitt besked är: Gällande försvarsbeslut med alla investeringar i nya försvarets basplatta, nya granatkastare, nästa generations JAS Gripen E, ubåtar, pansarvärnsförmåga, kort- och medelräckviddigt luftvärn, ubåtsjaktförmåga, spridningsmöjligheter på flygbaser, stridsgruppen på Gotland, ammunition, fordon och en helt annan omfattning på övningsverksamheten är under leverans. Den stora utmaningen som också har en direkt effekt på den militära förmågan och trovärdighet är att leverera militär förmåga här och nu.

I inriktningspropositionen konstaterade regeringen att det finns behov att se över Försvarsmaktens personalförsörjning. Det är uppenbart så att det nuvarande systemet med frivilligt rekryterade heltids- och deltidsanställda soldater inte klarar uppfyllnad av de personalvolymen riksdagen beslutat om. Vi kan därför inte skapa uppfyllda och övade förband i den utsträckning som det planerats för. Självfallet är det ett problem som måste åtgärdas.

Därför remissbehandlas nu ett förslag om att återinföra värnplikten som komplement till den frivilliga rekryteringen. Regeringen avser att i närtid återkomma med beslut om det nuvarande systemet ska kompletteras med värnplikt. En aktivering av värnplikten skulle kunna ge långsiktig stadga och stabilitet i Försvarsmakten. Det skulle också utgöra en viktig

säkerhetspolitisk signal där vi tydligt visar hur vi avser öka den militära förmågan. Ett aktiverande av värnplikten ökar även Försvarmaktens möjlighet att hantera och ta emot ny materiel.

Ett annat exempel på framåtsyftande arbete är den utredning om Försvarmaktens långsiktiga materielbehov som regeringen tillsatt med anledning av försvarsbeslutet. Vi måste få en ordentlig analys av det samlade behovet när det gäller beslutad och planerad ny materiel. Dessutom måste reparations-, underhålls- och omsättningsbehoven upp till ytan. En kommande försvarsberedning får därmed ett underlag som kommer att tydliggöra sanningen om materielbehoven. Det är mig veterligen första gången det sker på detta sätt. Det så kallade materielberget är en utmaning som det inte går att blunda för, vilket gör denna utredning oerhört viktig. Det är bättre att ta sig an detta i verkligheten, än att sopa det hela under mattan. Sådant agerande löser inga problem. Vi vet det sedan tidigare. Den tillträdande försvarsberedningen ska här få ett mer omfattande och grundligt underlag än någon mig veterlig tidigare försvarsberedning har haft. Detta blir en rejäl utmaning och är också en indikation varför det kan vara klokt att inte hasta iväg i tankarna om var ekonomiska medel ska satsas. Vi måste veta att vi gör rätt saker. Vad som är klokt, både på lång och kort sikt.

Jag kommer inom kort att tillsätta en ny försvarsberedning och har nu beslutat om nya direktiv för beredningens arbete. Till skillnad från den förra försvarsberedningens allmänt hållna direktiv så har jag valt att i dessa anvisningar att peka ut områden som särskilt ska beaktas och studeras. Tydlighet på den punkten vittnar om den vikt som ska läggas vid utredningen och dess arbete. Men också om att vi lever i en tid där den

säkerhetspolitiska utvecklingen kräver tydliga markeringar. Utöver den grundläggande genomlysning som försvarberedningen självklart ska göra har följande områden särskilt pekats ut:

1. Totalförsvarets framtida roll och uppbyggnad. Regeringens prioritering att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret står fast. Ett omfattande arbete krävs för att nå målet för civilt försvar; att vid krigsfara och krig skydda civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och stödja det militära försvaret. Särskilt viktigt är detta med tanke på den uttalade ambitionen att bygga ett nationellt försvar med inriktning på försvaret av Sverige. Utvecklingen av totalförsvaret ska utgå från behoven vid höjd beredskap och krig. Vi har en lång resa att göra innan vi har ett totalförsvaret anpassat för dagens förhållanden.
2. Försvaret av Gotland måste särskilt uppmärksammas. Är de beslut om hittills fattats tillfyllest eller krävs nya överväganden för att stärka försvaret av Gotland? Gotlands militärstrategiska läge kan inte nog understrykas. Den som kontrollerar Gotland kontrollerar sjö- och luftvägarna till Baltikum, men kontrollen av Gotland är också avgörande för förhållandena på det svenska fastlandet. Försvarsberedningens uppgift blir att förbereda nästa steg på Gotland.
3. En översyn bör göras av krigsorganisationen och den militära förmågans relevans. Är de olika stridskrafternas förmåga och dimensionering det rätta i förhållande till dagens säkerhetspolitiska krav, och vilka krav ställer försvaret av det svenska territoriet? Frågeställningen är både central naturligtvis svår, men inte desto mindre viktiga att våga närma sig. Det

handlar ytterst om hur man på effektivast möjliga sätt ökar den militära förmågan och höjer tröskeln för angrepp.

4. Behovet av att förstärka och utveckla svensk försvarsunderrättelseförmåga är en mycket viktig del av den framtida utmaningen. Dagens kvalificerade kompetens att kunna inhämta, kartlägga och förvarna om yttre hot, som väpnat angrepp och terrorism, måste ytterligare stärkas. En god försvarsunderrättelseförmåga är av avgörande betydelse för såväl vår försvarsförmåga som för våra möjligheter att föra en självständig och aktiv utrikes- säkerhets- och försvarspolitik.
5. Cyberarenans betydelse ökar. Svenska myndigheter och företag utsätts dagligen för många attacker. Cyberförmågor kan användas som en delmängd av det som kallas hybrid- eller irreguljär krigföring och som ett påverkansmedel i både fred, kris och krig. Hittills har en defensiv förmåga utvecklats, men arbetet med en aktiv förmåga har också inletts enligt det riksdagsbeslut som fattats kring inriktningspropositionen. Det är nödvändigt för att ge trovärdighet åt en helhet men också för att bidra till att höja den så kallade tröskeln för en eventuell angripare. En viktig utmaning blir att säkerställa att den aktiva cyberförmågan hänger ihop med övriga förmågor i samhället. Försvarsberedningen bör därför med hänsyn tagen till omvärldsutvecklingen föreslå hur plattformen för Försvarsmaktens cyberförmåga kan utvecklas. Här finns det anledning att studera den internationella utvecklingen och internationella exempel. Vi måste se svensk cyberkapacitet som en kostnadseffektiv, långsiktig och för det svenska försvaret väsentlig tillgång.

6. Försvarsberedningen ska beakta utvecklingen i de militära samarbeten som Sverige deltar i och särskilt redovisa ytterligare möjligheter till utvecklat samarbete med Finland. Samarbetet med Finland en särskild närhet och tyngd. I ökad utsträckning samövar svenska och finska förband inom armé, flyg och marin. Vi har ett utmärkt förhållande mellan försvarsmaktsledningarna och mellan försvarsdepartementen. Grunden för bådas positionering är den militära alliansfriheten. Ytterligare steg i detta samarbete bör värderas och ett fördjupat samarbete med Finland ska särskilt redovisas. Samarbetet har en stabiliserande effekt på situationen i vårt närområde.

Försvarsberedningen kommer naturligtvis att ha en avgörande roll för nästkommande försvarsbeslut som omfatta inriktningen för åren 2021 – 2025. Självklart ska en bred enighet eftersträvas. Att arbeta med breda majoriteter ger en långsiktighet och stadga. Den som kommer att leda detta arbete är den förre försvarsministern Björn von Sydow, som jag kommer att utse till ordförande för försvarsberedningens fortsatta arbete. Han har bred och stor erfarenhet inom säkerhets- och försvarsområdet och är en utpräglad och respekterad samarbetspolitiker.

Den försvars- och säkerhetspolitiska arenan lämpar sig inte för onödigt och överdrivet politisk spel eller partipolitiska tjuvnyp. Jag tror inte den typen av agerande uppskattas av svenska folket. De som särskilt uppskattar split, splittring och överdrivet partitaktiserande i försvars- och säkerhetspolitiken är möjligen eventuella antagonister. Och de har i så fall sin bas någon annanstans än här i Sverige. Det statsminister Stefan Löfven sa igår om att arbeta konstruktivt och lägga partiperspektivet åt sidan är klokt allvar.

Vi som agerar i de här frågorna bör prioritera vad som är bäst för Sverige.

Tack för att ni har lyssnat!